

Mircea Avram

OBIECTIVELE DE SEAMĂ
ALE NOII STAGIUNI

Stagiunea 1959-1960 a fost virtual deschisă în zilele festive ale Decadei Culturii, ale aniversării celor 15 ani de la Eliberare. Demonstrația artistică din acele zile pretinde și prilejuiește, astăzi, în pragul unei noi perioade de muncă, o analiză temeinică, exigentă, a nivelului artistic atins de teatrele noastre, a activității depuse în pregătirea spectacolelor. Ea cheamă la eforturi noi, menite să ducă la depășirea stadiului actual al artei noastre teatrale, ca și al literaturii dramatice originale care o inspiră; ea ne oferă câteva premise limpezi pentru stabilirea noilor îndatoriri și obiective de atins în stagiunea care se anunță. Astfel, dincolo de succesele Decadei, consemnate în presă la momentele respective (maturitatea artistică în folosirea metodei realist-socialiste, deci o mai puternică forță educativă, o mai adâncă ancorare în actualitate, spirit partinic neșovăitor în tratarea și soluționarea conflictului dramatic, în interpretarea personajelor și transmiterea mesajului socialist), putem face unele constatări cu valoare generalizatoare privind textele dramatice respective, valorificarea lor scenică și măsura eficienței lor mobilizatoare, socialist-educative, în masa spectatorilor.

Vara anului 1959 a adus o recoltă dramatică demnă de luat în seamă: s-au relevat astfel, ultima piesă a lui Horia Lovinescu, *Surorile Boga*, lucrarea dramatică a Luciei Demetrius, *Vlaicu și feciorii lui*, scrierile lui Paul Everac, precum și o seamă de creații ale unor dramaturgi debutanți, ca: C. Teodoru, Dorel Dorian, Mariana Pîrvulescu, Aurel Storin și mulți alții. Meritul de seamă al acestor lucrări este atașarea lor deschisă, nemijlocită, de realitățile și oamenii zilelor noastre, străduința de a reflecta forța transformatoare a revoluției socialiste în viața socială și conștiința oamenilor, spiritul lor înnoitor, partinic. Aceste ultime piese vorbesc despre varietatea problemelor sociale, despre diversitatea tipurilor omenești și a proceselor sociale și morale pe care le înfățișează actualitatea noastră, ele subliniază sensurile majore ale idealului socialist care îmbogățesc viața din jurul nostru. Aceste elemente pozitive, valoroase, conținute în noile lucrări dramatice, ca și maturitatea lor artistică, au stat în atenția multor cronici dramatice. Totuși, în totalitatea lor, aceste noi lucrări mai sînt încă datorare ogîndirii pregnante a noului revoluționar din realitatea noastră. Cele mai multe din aceste piese se arată încercări de evocare dramatică a unor momente și eroi care țin desigur de actualitatea noastră în sens absolut, dar practic numai prin intermediul retrospectivei istorice. Problemele arzătoare ale construirii socialismului, eroii acestei bătălii, caracterele care contribuie la prefigurarea etapei desăvîrșirii construcției socialiste apar încă în mod răzleț, sau deloc, în aceste piese. Rămîne, de aceea, ca prim obiectiv al viitoarelor creații dramatice, prezentarea mai decisă și mai împlinită a realităților noastre imediate și a perspectivelor pe care ele le deschid. Pe de altă parte, ultimele piese încearcă o caracterizare mai completă și mai complexă a eroului pozitiv, o prezen-

tare ofensivă a poziției lui în relațiile sociale. Totuși, chiar în aceste lucrări aflăm încă unele neîndestulări artistice în desăvârșirea eroului pozitiv. Lipsește din unele piese forța de înfrumusețare necesară a comunistului, pentru a determina cu claritate transformarea conștiinței personajelor care vin în contact cu el. Adevărul cu privire la evenimentele care au premers și au constituit esența actului de la 23 August nu se reflectă întotdeauna în lumina justă a perspectivei istorice și a raportului de forțe social-istorice. După cum puterea de determinare a factorului social-revoluționar asupra destinului individual e uneori doar declarată, slab realizată artistic, la fel cum un anume paralelism social-etic se substituie uneori, în compoziția dramatică, viziunii dialectice de întrepătrundere a factorilor sociali cu cei din planul conștiinței individuale.

Aceste deficiențe s-ar cuveni să îndrepte pe dramaturgi spre o preocupare mai stăruitoare în aprofundarea temelor dramatice atacate, în lumina ideologiei noastre marxist-leniniste; spre străduința unei continue desăvârșiri a mijloacelor artistice, pentru ca mesajul respectivelor piese să se transmită cu putere emoțională și cu rodnicie în rîndul spectatorilor. Ele invită la o sporire efectivă a exigenței în munca teatrelor cu autorii. E un fapt neîndoișor că eficiența acestei munci se oglindește, în ultimă instanță, în desăvârșirea expresiei artistice, fără de care nu se poate cu adevărat pune în valoare o temă justă. Conducerile teatrelor răspund de acest lucru, după cum în parte răspunzătoare în realizarea pieselor originale este și secția de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor. Activitatea ei trebuie să înceapă a se manifesta mai viu, mai dinamic, să se facă simțită, să se lege în mod organizat și temeinic cu cea a Direcției Teatrelor din Ministerul Învățămîntului și Culturii, aceasta, la rîndul ei, trebuind să arate mai multă operativitate, solitudine și inițiativă în munca cu autorii.

Și critica dramatică, în ultima vreme mai vie, mai promptă, mai integrată în mișcarea teatrală, trebuie de bună seamă să se simtă și mai îndatorată pentru calitatea pieselor apărute.

***

Exigența sporită față de piesele care au celebrat în Decadă teme scumpe devenirii socialiste a poporului nostru privește deopotrivă și modul în care ele au fost valorificate pe scenă. În general, grija teatrelor pentru slujirea în cît mai bune condiții artistice a lucrărilor dramatice închinată Eliberării a fost evidentă. Nu pot fi trecute cu vederea elanul și entuziasmul cu care actorii, regizorii și scenografilor s-au întrecut să dăruiască avînt și strălucire împlinirii misiunii lor artistice din aceste zile. Și nu puține și nu neîndreptățite au fost elogiile care au răsplătit — în sălile de spectacol și în presă — aceste realizări, fie în Capitală, fie în celelalte localități ale țării.

Judecînd în ansamblu, spectacolele prezentate în cadrul Decadei ne oferă argumente edificatoare în stabilirea nivelului ridicat al artei noastre scenice realist-socialiste. S-au dezvoltat, cu acest prilej, remarcabile creații actoricești, probe de măiestrie la care au ajuns actorii noștri, pătrunși de esența interpretării realist-socialiste, de conținutul sistemului lui Stanislavski. Nuanțarea fericită, subtilă, împletită cu forță și avînt mobilizator, a caracterizat interpretările date eroului pozitiv pe scenă, transmițîndu-se astfel cu claritate spectatorilor mesajul socialist, emoțional, al pieselor.

Nu e mai puțin adevărat însă că succesele dobîndite de făuritorii spectacolelor nu au fost întotdeauna depline și că o discuție atentă, critică, în jurul lor este necesară, nu numai pentru eventuale și posibile îndreptări de la caz la caz, ci chiar pentru depășirea neajunsurilor care încă mai dăinuiesc în ansamblul mișcării noastre artistice, teatrale.

În fața unora dintre deficiențele constatate, sîntem de acord să acceptăm pretextul grabei, al pregătirii în pripă, invocat de unele teatre, pretexte care, derivînd din factorii „temporari”, sperăm că vor dispărea în cursul stagiunii, finisarea și precizarea minuțioasă a detaliilor luîndu-le locul. Însă nu putem trece cu ușurință peste unele vicii de viziune regizorală, peste artificialitatea unor interpretări sau soluții scenografice, scăderi care țin și de concepția spectacolului și de gradul de importanță acordat de fiecare teatru măiestriei în scenă. Au fost spectacole în care s-a vădit lipsă de elan partinic, de convergență a ideilor către sensul major al temei, ca și de unitate stilistică, interpretativă. S-au manifestat și unele soluții regizorale tîncutate de manierism, lipsite de fantezie creatoare în abordarea unor teme noi, îndrăznețe. Am mai aflat încă interpretări care ne-au apărut retorice, lipsite de

autentică trăire, lipsite de profunzime, de veridicitate, adeseori de cunoașterea elementelor tehnicii vorbirii; am întâlnit distribuții defectuoase alcătuite și neutile spectacolului. Cît privește scenografia, am avut prilejul să vedem persistind pe alocuri cadre scenice fastuoase, dar gratuite din punct de vedere al valorii mesajului și chiar al piesei. Asemenea neîmpliniri artistice privează publicul de emoția estetică pe care o pretinde și o așteaptă de la un spectacol. Ele obligă factorii răspunzători din teatre, la o sporire a atenției și exigenței lor față de problemele calității artistice a muncii celor ce construiesc spectacolele. Problema măiestriei a devenit o chestiune de prim ordin în viața noastră teatrală, ea trebuie și poate, încă în această stagiune, să fie ca atare privită și să-și dobîndească o dezlegare fericită.

***

Cerința sporirii coeficientului de artă în spectacol se leagă cu sarcina ridicării nivelului ideologic și profesional în teatre, cu necesitatea vitală a întăririi legăturii cu masele muncitoare, cu viața clocotitoare din jurul nostru. Legătura nemijlocită cu publicul, cu masele de constructori ai socialismului (prin organizarea riguroasă a deplasărilor, prin vizite în întreprinderi, consfătuiri cu publicul și sprijinirea intensă a echipelor artistice de amatori), este de asemenea o sarcină de primă importanță a teatrelor. Ea e menită să ducă la creșterea valorică a activității creatoare din teatre.

Desigur că sarcinile puse teatrelor în pragul noii stagiuni nu vor putea să-și găsească răspuns și împlinire, decît pornind de la o justă alcătuire și grabnică definitivare a repertoriului. E un fapt îmbucurător că în această stagiune programarea repertoriului s-a făcut mai susținut pe coordonatele dramaturgiei originale și, în general, ale problemelor de actualitate, fără a se pierde din vedere valorile teatrului sovietic, ale dramaturgiei noastre clasice și ale celei universale, ale fondului dramaturgic din democrațiile populare. Conducerile din teatre trebuie să manifeste însă o exigență permanentă în fața respectării repertoriului, a îndeplinirii lui în condițiile unei producții ritmice, fără goluri și perioade de asalt. Montările „peste plan“, în general binevenite, să nu acopere lipsa de realizare a planului inițial propus și acceptat, căci respectarea repertoriului este primul indiciu al disciplinei în munca creatoare a unui teatru și de ea depind realizările artistice. Respectarea repertoriului se reclamă cu atît mai mult, cu cît în stagiunea trecută unele teatre n-au dovedit înțelegere pentru această datorie elementară.

Pentru ca teatrele să-și poată realiza efectiv toate sarcinile de plan, conducerile respective le revine deci obligația unei pregătiri temeinice a stagiunii, atît din punct de vedere organizatoric, cît și artistic. Sporind exigența față de calitatea spectacolelor, mărind sfera de cuprindere a teatrului în rîndul spectatorilor, ele trebuie să asigure colectivelor artistice o întrebuintare judicioasă, în concordanță cu nevoile imediate și de perspectivă ale teatrului. Întărirea disciplinei în teatru, creșterea spiritului de răspundere urmează de la sine să fie un factor precumpănitor în succesele pe care le pregătim și le scontăm.

Pentru întărirea legăturii cu masele de spectatori, teatrele trebuie să vină în întîmpinarea acestora, prin mijloace variate și complexe. Popularizarea teatrului în regiunile respective, punerea sa în valoare, trebuie să se desfășoare cu o atenție deosebită, cu grijă față de nevoile și cerințele publicului, aceasta ducînd la mărirea numărului de spectacole și spectatori. Problema distribuirii chibzuite a forțelor actricești, utile în asigurarea nivelului artistic, trebuie, de asemenea, să preocupe, în cea mai mare măsură, conducerea teatrelor, în așa fel încît să nu rămîină forțe artistice neutilizate, energii creatoare risipite.

Cu chibzuință și spirit gospodăresc socialist trebuie minuite fondurile puse la dispoziție de către statul nostru democrat-popular, sporirea veniturilor proprii înscriindu-se ca o obligație de seamă. Economii, lupta pentru economii, iată un alt aspect important, ilustrativ pentru buna gospodărire a unui teatru.

Stimulatoare pentru activitatea și preocupările tuturor lucrătorilor din rețeaua teatrală se anunță în noua stagiune cîteva evenimente artistice de seamă, dintre care concursul tinerilor actori îl socotim de o însemnătate deosebită. De asemenea, turneul ansamblului „Mossoviet“ va însemna, desigur, pentru oamenii noștri de teatru, un nou prilej de învățăminte, de lărgire a orizonturilor artistice. În acest climat creator, bogat în evenimente, în sarcini și așteptări, mișcarea teatrală își va dovedi desigur prezența vie, efectivă și statornică, în viața constructoare a țării, își va

împlini misiunea ei de îmbogățire și întărire a conștiinței cetățenești-socialiste a oamenilor muncii.

Noua perioadă de muncă, care ne stă în față, se caracterizează prin creșterea avântului poporului nostru muncitor în bătălia pentru grăbirea desăvârșirii construcției socialiste, în lupta pentru traducerea în viață a mărețelor obiective puse, în această perspectivă, de partid.

Zilele istorice ale toamnei anului 1959 au adus lumii întregi vestea triumfului spiritului omenesc, socialist, asupra întregului cosmos, înscriindu-se în paginile istoriei omenirii ca un minunat poem de cîntare a omului liber și a uriașei sale forțe creatoare. Este o nobilă și imperioasă sarcină a artei să se arate demnă de măreția epocii în care trăim, de forța intelectuală și morală a făuritorilor ei. Teatrul nostru trebuie să concorde în elan creator și în realizări cu cele ale întregului popor muncitor, cu cele ale întregului lagăr socialist, în fruntea căruia se află Uniunea Sovietică, înfruptuitoarea marilor și milenarelor visuri ale omenirii.

